

PRZEŚPIECZEŃSTWO (31) *sb n*

-f- (29), -ś- (2).

Wszystkie samogłoski jasne.

sg *N* prześpieczeństwo (3). ◇ *G* prześpieczeństwa (12). ◇ *D* prześpieczeństwu (3). ◇ *A* prześpieczeństwo (10). ◇ *L* prześpieczeństwie (3).

Sł stp, Cn, Linde brak.

1. *Sytuacja niczym nie zagrażająca; securitas JanStat, JanPrzyw (22) : BierEz M4; Iakob nawrócił/ y wfpokoił/ á w prześpieczeństwie zołtanie [pactus erit] BibRadz Ier 30/10; [Łokietek] połał/ táiemnie poły [...]/ do woylk/ Prułkiego [...] ktore náuczył/ y rofkazał/ im áby/ sie czynili/ zbiegi/ od krolá/ Polłkiego/ przyczynę/ zmyliwł/ dla prześpieczeństwa/ BielKron 372; Bezbożni ludzie [...] w zborách/ rádzą/ áby/ głowę/ moję [...] Straćili/ przeto/ ścieżek/ mych/ pilni/ Mnie prześpieczeństwa/ nic nie zołtawu/ SzarzRyt B.*

prześpieczeństwo od czego (1): Iłciec/ im/ iá/ nic/ dobrego/ nieobiecuię/ ani/ prorokuię/ prześpieczeństwa/ od/ pomłty/ boży/ MurzHist H2.

prześpieczeństwo czyje [w tym: G pron i sb (4), ai poss (2)] (6): KromRozm III A5v; BielKron 358v; IZ dla opátrzenia/ prześpieczeństwa/ Żydowłkiego [...] Żydóm/ ná/ niektórych/ mieylcach/ dálifmy/ zakłády/ SarnStat 263, 321, 921, 946.

W połączeniu szeregowym (1): Przyśięgá/ Stárościa. [...] Pokoiu/ y/ prześpieczeństwa/ y/ ípráwiedliwósci/ będę/ bronil/ y/ inne/ ípráwy [...] będę/ wypełniał. SarnStat 482.

Zwroty: »dzierżec się prześpieczeństwa« (1): Strzeż/ sie/ zázwdy/ niepewnych/ dzierz/ sie/ prześpyeczeństwa. BielKom C2.

»prześpieczeństwa przestrzegać« (1): ten/ Státut/ ná/ ofoby/ którégokolwiek/ łtanu [...] ściągamy/ á/ zwłázczá/ ná/ Stárołty/ którzy/ gdyż/ inych/ prześpieczeństwa/ przełtrzegáć/ łá/ powinni [securitati providere debeant JanPrzyw 46]; tedy [...] SarnStat 946.

»prześpieczeństwo zgwałcić; gwałtownik prześpieczeństwa« = securitas violare JanStat (2;2): á/ obwiniony/ iáko/ gwałtownik/ prześpieczeństwa/ domowégó [violator securitatis domesticae JanStat 589] ná/ gárdle/ ma/ byđż/ karan. SarnStat 932 [idem 506], 243, 506, 783.

Wyrażenia: »prześpieczeństwo domowe« (2): SarnStat 506, 932 cf »gwałtownik prześpieczeństwa«.

»listy prześpieczeństwa« (1): A/ on/ (rozumey/ Yulius/ papyż) [...] opátrzył/ ye [biskupów] lífty/ prześpieczeństwa/ álbo/ gleytem/ KromRozm III O5v.

»prześpieczeństwo pospolite« (2): A/ iełliby/ kto/ tákowá/ wolność/ y/ prześpieczeństwo/ póspolité [libertatem et securitatem publicam JanStat 513] [...] zgwałcił/ tákowy/ ma/ byđż/ karan/ SarnStat 243 [idem] 783.

Szeregi: »prześpieczeństwo i obrona« (1): chcąc/ Ziemie/ przerzeczoné/ Litewłkie/ w/ prześpieczeństwie/ y/ w/ pewnéy/ obronie [in ... securitate et tutela JanStat 744] połtáwici [powtóre/ je/ wcielamy] SarnStat 987.

»pokój i prześpieczeństwo« = pax et securitas JanStat (2): Cefarz [Konstantyn] onę/ okrutną/ vchwałę/ przeciwko/ Krześciánóm/ po/ włzytkich/ krolełtwách/ chowáná/ w/ niwecz/ obrocił/ y

pokoy Krześcianom dał y prześpieczeństwo. *BielKron* 288v; *SarnStat* 1112. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»prześpieczeństwo i wczesność« (1): yáko fą [zgromadzenia] w myescyech [...] ktore dla prześpieczeństwá y wczesności káždego z czeladką fwoyą pod yedną fye íprawę y porządek wdáli *KromRozm III* A5v.

»wolność i prześpieczeństwo« = *libertas et securitas JanStat* (2): *SarnStat* 243, 783 cf »prześpieczeństwo pospolite«.

Wyrażenie przyimkowe: »w prześpieczeństwie« (1):

~ Szereg: »w opatrzaniu i prześpieczeństwie« (1): A yefly bi tho bog dał abi za radą a pomocą panow vegierskich swoych mogła tam yey m. zołtacz kedi yefth a miefzkacz wdobrim opatrzanyv y prześpieczeństwy. *LibLeg* 11/42v.~

2. *Poczucie braku zagrożenia, spokój, odwaga, zaufanie* (5) : Od dawnych czáfów á od początku tak wyelkyelmy prześpyeczeństwo wýyli od błogofławynonego Pyotrą kfyążęcyá ápoštołfkyego *KromRozm III* N.

prześpieczeństwo czyje [w tym: *G pron* (1), *pron poss* (1)] (2): Kot áby ie zásię fchytrył/ Rzekomo fie fám obieśił: Aby to myfzy widziály/ A fwe prześpieczeństwo miály *BierEz K*; *WerGość* 229.

Szereg: »ufanie i prześpieczeństwo« (1): á my Miłtrz/ [...] y poddáni náfzy [...] o [...] Naiáfnieyfzym Ie^{go} M Królu [...] Książętách/ Pánách/ poddanych iego zupełné vfanie y prześpieczeństwo [*confidentiam et securitatem JanStat* 872]/ odłożywfy wfelki nieprzyiacielfki obyczay/ teraz y ná potym ábyfmy dżierzeli y mieli *SarnStat* 1093.

Przen (1) :

Szereg: »pokoj i prześpieczeństwo« (1): Co się przedtem w pánie kochál/ to zatem/ fwoie ferce od niego odwroconé poczuł/ co miał pokói i prześpieczeństwo na funnieniu fwoiem to mu przyfzły wfzytki grzechy ie^{go} napamięc *MurzHist* D3v.

3. *Lekkomyślność, zbytnia pewność siebie* (4) : Nieżebychmy mieli wfałce pańfkiéi abo wnałzem zbawieniu wąpicć ale żebyfmy rozumiejąc że iefzcze vpaść możemy/ fobie nievfali/ ani się [!] na prześpieczeństwo vdáfzy źle żyli *MurzHist* G4v, G4v; ále obaczywfy iż oná towarzyszká iego [*Ewa*] była przyrodzenia mdleyfze^{go} á przychylnieyfza ku wietfzemu prześpieczeństwu/ záfzedł ná nią tymi fłowy *RejPos* 101.

Szereg: »niedbalstwo a szkodliwe prześpieczeństwo« (1): potem się na niedbalstwo a fzkodliwe prześpieczeństwo vdali/ i zniego/ ku cnotliwemu a chrześcicianfkiemu żywotowi/ złenieli *MurzHist* L.

Synonimy: 2. *dufanie, pokoj, śmiałość, ufność*; 3. *dufność, duma, niecnota, niedbalstwo, śmiałość, ufność, zuchwalstwo*.

Cf **BEZPIECZEŃSTWO, NIEPRZEŚPIECZEŃSTWO, PRZEŚPIECZNOŚĆ**

DDJ